

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dus la casa cu 1 fl. mai mult pe an; — trimis cu poșta în întru luna monarhiei pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinătate pe 1 an 10 fl. s. 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s. 11 franci. — Numeri singurate se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIUL

Diariu politic, national-economic și literar.

Anul V.

Orice inserate,

se plătesc pe serie s. l. în linie, cu litere merute garmondu, la primă publicare câte 7 cr., la a doua și a treia câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurul public.

Prenumeratiunile se pot face în modul cel mai ușor prin assemnatiunile poștei statului, adresate de a dreptul la Redacțiunea Diariului

„Observatoriul“ în Sibiu.

Nr. 38.

— Sibiu, Sâmbătă 15/27 Maiu. —

1882.

Corupțiunea în alegeri.

Sunt 15 ani de când românii din Transilvania și Ungaria striga la toate ocaziunile în contra celor mai nerusinate calcări de lege, care se comitu atâtu la alegerile dietale, cât și la cele municipale. Ceea ce face înse, că scandalurile electorale se fia și mai revoltatori de spirit este nerusinarea, cu care calcătorii de legea în sineși nedrepta către romani, sustinu în fața Europei, că alegeri asia libere că în Ungaria și în Transilvania nu s'au mai vediu nicăiri. Aceiași amăgitori au totuodată fruntea se se laude, că ei sunt amici ai libertății că în Anglia.

Ei, bine, dara astadata au patit'o. Li s'a disu, se nu mai mintia în publicu, nici se compare legea electorale ungrăscă cu legile altor țeri, tocma acuma, când și în acelea, cu toate reformele introduse în legile electorale, totuși mai au încă multe defecte, care trebuie se se corăga cât mai curendu.

În Austria pe langa alte reforme scadiura și censulu la 5 florini, care acolo face atâta, cât ar fi buna-ora în Transilvania 2 fl.

În Italia după mari lupte parlamentare se votă deunadi cu majoritate imposita legea nouă electorală cu liste de scrutiniu, adică că totii alegătorii dintr'unu comitată întregu se puna pe o singura listă pe totii candidații pentru toate colegiile electorale; de ex. dacă până acuma dintr'unu comitată se alegeau 6 deputați la 6 locuri, totu separat, de către alegătorii fiacarui cercu câte unulu, de aci înainte se alege totii alegătorii pe totii candidații, punendu în liste câte 6 nume, care pe cine-i place. Vedi bine că acei banditi, cari până acuma cumparau sau rapiau cu forța, cu batai și cu betii voturile unui cercu, acuma vedindu că ar trebui se cumpere sau se rapesca voturi din toate 6 cercuri, au sbieratu cu lunile întregi în contra acelu proiectu, dara în fine au învinsu patriotismulu curatu și luminatu.

Încercarea lui Gambetta de a introduce în Franța scrutiniu cu liste cadu deocamdata în erna trecuta, ea înse totu va strabate cu atâtu mai curendu acuma, după dede exemplu Itali'a.

Dara legea electorală nu a trecut nicăiri și niciodată prin o reformă atâtu de radicală, precum trece ea tocma acuma în Anglia cea multă laudată de unguri. Cerbici'a anglo-saxona e cunoscută în tota lumea, egoismulu seu este de proverbu, de aceea și reformele strabatu în Anglia cu nespă greutate. Noroculu poporului, că după versari de sange și cadere de capete mari în două sute de ani aprăpe necurmăte, elu își asigură câteva libertăți neprețuite și chiaru necunoscute la multe popora, adică libertatea personală (Habeas corpus), libertatea întrunirilor și adunarilor, libertatea tiparului și securitatea domiciliului, cas'a lui forțat'ă lui, din care toca în capu pe oricine ar cutedia se între cu forța. Ingrăditu de acestea libertăți poporulu a luptatu și lupta mereu în contra despotismulu aristocrației și alu plutocrației. Dara în legea electorale nici chiaru poporulu anglu cu tota perseveranța sa, nu a fostu în stare se stărea delă parlamente mai multe reforme, decâtu că după lupte de unu secolu, în anul 1868 s'au cassatu abia câteva colegii electorale din mai multe cibuletie mici, precum sunt buna-ora la noi, Salinele Sibiului, Oláhfalu, Abrudu, Bescu, Elisabetopole, K.-Vásárhely, Armenopole (Gherla), Odorheiu etc. s'au luat și ăresicare mesuri pedepșitorie cu arestu și cu amende în bani în contra cumparatorilor de voturi. Dara pentru aristocrați și plutocrați acelea mesuri sunt flori în caciu. Totu ei le votasera pentru ochii lumii și totu ei lasasera uscăre pe din dosu, că se scape de ele; și apoi ce le pasă lor de amende în suma de 500 sau și 1000 libre sterline; cinci mii și diece mii de florini la ei sunt pe o masea.

Dara în fine li se infundă și plutocraților din Anglia, prin urmare și adoratorilor constituțiunei anglo.

Cu ocaziunea alegerilor parlamentare din Maiu 1880 s'au descoperitu câteva casuri foarte scandalose de corupțiuni în alegerile Angliei. Înculpații convinși de blastemati'a lor au și fostu pedepșiți conformu legii în fiintia. Gubernulu înse atâtu din aceste casuri, cât și din altele mai vechi a învetiatu trei lucruri: 1. că prin cumparari de suflete votante moralitatea publică și privată

plăsnită în față suferă foarte greu, dispăre și rușinea de D-dieu și de omeni; 2. că legile respective de până acuma sunt prea blande pentru cei ce le calca; 3. că prin cumparari de voturi s'au ruinatu până acum o multime de familii din cele mai de frunte și bogate. Spre a estermine blastematiile acestea din radecina, ministerulu Gladstone propuse parlamentului unu proiectu de lege foarte aspră, asemenea legilor ce se facu în contra omenilor învechiti și îndraciti în reutățile lor, adică necorigibili.

Simburile acelu proiectu sanetosu este: 1. Toate colegiile electorale în care se constata corupțiuni, se și pēda dreptulu de alegere sau pentru totu-deauna, sau pentru șapte ani; 2. Agenți și funcționari cari aru cutedia se se mai amestece în alegeri, se pedepșescu aspru în bani și cu închisore îndelungată, funcționarii își perdu și posturile; 3. Dacă se constata mituire cu bani, aceea e pedepșită cu închisore până la unu an și cu 200 libre (două mii fl.) în bani; 4. Candidatulu își perde dreptulu pasivulu de a mai fi alesu, sau pe tota viața, sau pe 7 ani, după gravitatea delictului seu. 5. Nici stēguri, nici cocarde, nici alte semne de acestea nu mai e permis se pōrte nimeni, nici chiaru musica nu mai e suferita la alegeri. Necum altu-ceva, dara nici macaru unu filigēnu de cafea ori de cēiu (tea), sau unu pacharu de bere, vinu ori vinarsu nu mai e permis a se da alegătorilor; dacă le place, se mērga la urnă, dacă nu, ēca asia, culce-se și dōrma, dara nimeni se numai cutedia a'i caciu pentru voturi, sau mai exactu, că se binevoiesca a se folosi de dreptulu lor.

Pentru blastematiile electorale din a. 1880 comunele orasielor mici Gloucester, Macclesfield, și Sandvich își perdu dreptulu de alegere pentru vecia, ēra la Boston, Canterbury, Chester și Oxford alegerile cassate asia, în câtu nici se mai pōta alege în periodulu acesta. Scandalurile în acelea orasie au și fostu estraordinare, camu că celea din Ungaria, din care cauza după investigațiune foarte severă prin comisiuni, multime de alegători, agenți și funcționari șiedu la umbra, ēra anume în orasiulu Gloucester din 4904 alegători 2756 au figu-

Foisiór'a „Observatoriului“.

Memoriu pentru cāntarile bisericesci în Romani'a.

(Urmare.)

Școlele de cāntari: a lui Veniaminu și a lui Dionisie, au continuatu încă sub successorii lor, mitropolitulu Grigorie în Munteni'a și Meletie în Moldov'a, apoi ele au decadiutu, și treptatu s'au desfintiatu. Predarea spaltikiei înse a continuatu a se urma prin seminarii; dar și aci au mersu decadiendu, din lipsa de profesorii competenți în ramulu acesta. Pe langa aceea elevii seminariilor se pregatescu pentru preotie, dascalii sau psaltii trebuie se ocupe alte persoane; pe cându preotulu servește în altariu, cāntaretii trebuie să și faca serviciulu lor la strane. Școlele de cāntari sunt destinate anume pentru serviciulu bisericesc din afara altariu. Înse aceste școle de cāntari bisericesci ne mai existandu în Romani'a, cāntarea bisericăscă ērasi a începutu a se prosti și a remanea necultivată.

Causele acestei decadente sunt multiple. Vomu arata pe cele mai principale:

1. Cea mai principală este lips'a de mijlōce. Mitropoliile, episcopiele și monastirile, unde au fostu și unde ar trebui se fia școlele de cāntari, cu secularizarea averilor, s'au redus la strictulu necesariu pentru existența dilnică. Ba în multe parti budgetulu nu da nici macaru acestu strictu necesariu pentru serviciile bisericesci, între alții, cāntaretii sunt vrednici de jalitu cu întretinerea ce li se dă delă statu.

2. Cāntaretii mai înainte erau bine plătiți și întretinuti pe la mitropolii, episcopii și monastiri, că totii artistii distinși. Pe langa aceea ei erau scutiți de dari, de toate angariile, și onorați cu ranguri boeresci. Era prin urmare o clasă de omeni distinși, și asigurați în traiulu lor. Până și cāntaretii sau dascalii simpli delă

tiara, în privirea neapăratulu lor serviciu bisericesc, capetau celu pușin pamentulu de hrana gratisu delă proprietari, și delă statu scutire de biru și de alte havalele. De aceea tinerii din poporu, seraci, credeau o norocire de a deveni cāntareți, sau psalti, până și dascalii la o biserică de tiara, și cautau școle, că se învetie cāntarile bisericesci și se și deschida o cariera în viața lor. Boerii pe la proprietățile lor își aveau biserică frumose și cu îngrijire întretinute; ei frecventau cu osirdie serviciile religiōse bisericesci, și se întreceau de a avea psalti și cāntareți câtu de buni, și îngrijau de traiulu lor, că de niscă omeni foarte trebuitori.

Reformele introduse cu rapediune, resturnandu bazele societății noastre anteriore, au stricatu și organismulu bisericesc. Între altele, școlele de cāntareți s'au desfintiatu, cāntareților li s'au luat toate scutirile și avantajele anteriore; celoru delă sate nu li s'au datu nici pamenturi de hrana, nici salare, și s'au redus la aceeași pozițiune socială, că și totii cei-alți sateni. Nu sunt scutiți nici de recrutatie, nici de gardă. Din această cauza lips'a de cāntareți pe ce merge se simte mai tare, și prin orasie, și mai vertosu pe la sate.

3. Unu spiritulu reu de ireligiositate se întinde cu pasi repedi asupra societății noastre. Clasele inteligente au parasitu biserică, lasand'o ore-cum numai pentru poporulu de jos, carele și elu la rēndulu seu, imitandu esemplulu celor mai mari, pe care elu îi crede cu patru ochi, și desperatu de multele lui asupriri și de miserie, se manie și pe Dumnedieu, și nu se duce la biserică. În acestu spiritulu de indiferență și antipatie către religiune se cresc tinerii, chiaru prin școlele noastre. Nici profesorii cei mai multi, nici elevii nu se mai duc la biserică. Serbatorile, în timpul serviciulu religiōsu, copii de pe la școle sunt ocupați de oficeri și de profesorii cu eserețiile militare, ceea-ce s'ar putea face în altu timp.

Esempelile rele delă superiori corumpu și pe cei inferiori. Se întielege delă sine, că și cāntarea bisericăscă merge decadiendu și nu se cultiva. Dascalii de cāntari acei buni se perdu, și alții nu sunt spre a'i

înlocui. Dacă se ivesce câte unulu cu pretentie de dascalu de cāntari, elu în locu se face bine, face reu, lipsitu fiindu de cultur'a trebuincioasă.

4. O alta cauză a decadentei cāntarilor bisericesci este și aceea, că în clasele culte s'a desteptatu gustulu muzicii armonice, care se obicnuesce în toate țierile civilizate ale Europei. De aceea înca de multu, mai înainte în Bucuresci, s'a formatu sub Domni'a lui Alex. Ghica o școlă de cāntare bisericăscă armonica sub conducerea Archimandritulu Visarionu, rusu de origine. Acesta școlă a produsu celu d'anteiu choru romanu de cāntari bisericesci armonice. Archimandritulu mentionatu a prefacutu pe romanescu o mare parte din cāntarile armonice ale bisericii rusesci. Curendu după aceea, music'a acestă s'a introdusu și în Moldov'a, mai înainte în seminariulu delă Socol'a, în Domnia lui Mih. Sturza. Și aici music'a bisericii rusesci a servitu de basă, și chiaru cāntari, prelucrate la Bucuresci în școl'a musicală a lui Visarionu. În Moldov'a înse această cāntare chorală a întempnatu în curendu o mare resistență în mitropolitulu Meletie, carele, deprinsu din tineretie numai cu melodii bisericăscă grăca-romana, nu putea suferi se audia în biserică nou'a cāntare chorală armonica, și a mersu cu ur'a asupra ei până acolo, că a solicitatu la patriarhi'a de Constantinopoli o carte patriarhicăscă desaprobătoare noului modu de cāntare bisericăscă, în urmare careia s'a și desfintiatu chorulu vocalu delă seminariulu Socoli. Nu multu a duratu după această și chorulu lui Visarionu delă Bucuresci.

Cu toate acestea plăcerea de cāntare bisericăscă armonica s'a dezvoltatu mai multu în societatea cultă română, și guvernulu ērasi a infintiatu choruri vocale, de cāntari bisericesci armonice, mai înainte pe la conservatoriile musicale din Bucuresci și Jasi, apoi și pe la unele biserică întretinute de statu. Înse lips'a de artisti competenți pentru dirigerea și dezvoltarea cāntarilor bisericesci chorale, a fostu causă pentru care această ramură n'a progresatu, ci a remasu stationary, ba înca a datu multu îndaretu. De multe ori chorurile

ratu pe list'a celorlu mituiti; mai multi din acestia au avutu nerusinarea se ia bani dela ambii candidati. Acestu orasiu renumitu, pe langa ce 'si perdù dreptulu, mai plati si 6000 libre sterline (60 mii fl.) spesele investigatiunei si glóba.

„Pester Lloyd“ din 21 Maiu tractandu pe largu acésta materia, dà unguriloru consiliulu seriosu, cà se aduca si ei o lege totu asia de aspra, precum ar fi trebuitu se faca inainte cu 14 ani, in care timpu dice elu cà s'au ruinatu o multime de familii bogate numai prin spese nebunesci facute la alegeri, in care timpu s'a demoralisatu si poporulu.

Fórte bine si frumosu; dara apoi totu „P. Lloyd“ citédia dupa „Times“, celu mai mare diariu din Angli'a, care nu prea scie se glumésca, cuventele sarcastice, usturatórie, cà in satulu in care fura toti, nu affi omu care se execute legea contra furiloru.

Dela diet'a Ungariei.

(Scandale noue.) Bine dise unu diariu mare, cà in cas'a deputatiloru dela Budapest'a merge cá in circulu dela Madridu la lupt'a cu tauri selbatici, candu luptatorii ridica spre ei câte o pensa rosia cà se'i infuriedie si mai tare. Pune in dieta cestiunea Bosniei la ordinea dilei si apoi tine-te. Nici chiaru cestiunea nationalitatiloru si a limbei nu'i aduce in furia mai mare. Ce e dreptu, acestea cestiuni, Bosni'a si nationalitatea, stau in connexiune, sunt rudite.

In siedinti'a din 22 Maiu veniramu si noi romanii, fara scirea nóstra si póte numai cu alui D-dieu, in Credeulu politicéi unguresci. Dupa alte comunicatiuni facute dela presidiu, veni deputatulu secuiescu Michailu Lázár cu o interpelatiune, in care arata pe largu, cà satele secuiesci impreuna cu orasiile K.-Vásárhely si Brescu (la fruntari'a Moldovei) au ajunsu la lipsa si calamitate atátu de mare, in càtu parasindu'si patri'a cu sutele, trecu in Romani'a cea straina si se perdu acolo pentru totudeauna pentru natiunea magiara. In acésta materia au scrisu si diariile secuiesci, de si costa o mare invingere de sine a marturisi unu adeveru cu atátu mai tristu, cà nici in Secuime nu se vinu pe unu miliariu patratu mai multi cá 2300 de locuitori, éra nu 4—5000 cá in alte tieri europene. Se scie inse, cà toema acea parte a Secuimei are pamentu bunu, in care se face grâulu mai frumosu si farinosu, are paduri multe, comerci cu Romani'a; preste acésta guvernulu de 15 ani incóce 'ia incarcatu cu multime de favoruri, éra dintre densii au inpenatu tiér'a cu functionari nenumerati de tóte categoriile; sunt si ómeni

acestea au fostu dirigéte de straini cu totul necunosctori de music'a bisericésca, si de trebuintiele cultului. Multi dintre ei, pâna si unu evreu, carele ajunsese dirigintele unui choru din Bucuresci, compuneau cântari bisericesci dupa capriciulu lor, fara nici o norma, si fara nici o censura bisericésca, in càtu pentru omulu cunoscátoru éra si este unu chinu de a asculta in biseric'a ast-felu de cântari. In genere aceste choruri sunt lipsite de ori-ce controlu bisericesc. Ele invatia si cânta in biseric'a numai cântari de ale liturghiei. La o multime de alte ocazii de solemnitati religiose, chorurile tacu si lips'a loru o indeplinescu cântaretii ordinari. Chorurile nóstre nu au produsu pâna acum, de càtu o mica colectiune de cântari, si acelea reu esecutate si neacomodate la adeveratele trebuintie ale bisericiei.

Asia dar in prezentu avemu in Romani'a doue feluri de cântari bisericesci: melodí'a veche greco-romana pe semne de psaltikie, si cântarea choralá armonica pe note liniare. Dar amendoue aceste sisteme le posedemu in o stare de imperfectiune, sau mai bine disu intr'o stare decadiuta. Si la acésta stare caus'a principala este, cà pâna acum nu avemu nici pentru una, nici pentru alta scóle speciale pentru cântulu bisericesc, nici o directiune si nici o privighere bisericésca pentru acestu ramu de musica. Cu tóta acésta stare defectuósa a musiciei chorale lá noi, multi credu cà se póte si trebeu cá ea se inlocuasca vechea nóstra cântare bisericésca, melodica, si cà acésta, dupa opini'a lor, nu ar mai trebui cultivata, ci lasata in parasire; idee fórte nenorocita si nemeditata. Datori'a Sântului Sinodu este de a întórce o seriósa luare aminte, si o parintésca ingrijire asupra desvoltarei regulate a cântului nostru bisericesc, si a formarei cântaretiloru necesari pentru biseric'a Romaniei.

Ceru ertare membriloru S-tului Sinodu, daca póte am abusatu de patienti'a Prea-Sântieloru Sale, prin acestu memoriu lungu. Scopulu meu a fostu de a face unu tablou istoricu despre sórt'a cântariloru bisericesci ortodoxe orientale dela inceputu pâna in prezentu, spre a se vedea modulu desvoltarei lor, sórt'a ce au avutu in deosebite epoce pe la deosebite natiuni ortodoxe, starea lor presenta, si apoi a se judeca mai lesne, ce este de facutu la noi, pentru a nu lasa cântulu nostru bisericesc se se deteriorede, ci din contra se se puna pe calea desvoltarei progressive cuvenita lui, dupa esemplulu stramosiloru nostri si alu coreligionariloru nostri din alte tieri.

(Va urmá.)

destulu de laboriosi. Cu tóte acestea parte mare din ei iau lumea in capu. Apoi se te mai miri daca emigra romanii? Observati inse bine, cà intre secuii emigrati, o parte considerabila nu sunt de rassa magiara, ci sunt romani, magiarisati, carii si-au uitatu limb'a, conservandu'si numai religiunea cu ritulu resarítenu asia, cà daca'i intrebi de ce lege sunt, ei iti respundu unguresce: Oláh vallás, de lege romanésca, éra daca'i mai intrebi, cà de care confessiune romanésca din cele doue, gr.-orthodoxa ori gr.-catholica, nu mai sciu se'ti respunda, ci ai se'i intrebi, cà de unde le-a venitu popa, dela Blasiu ori dela Sibiu. Acestea le insemnamu acilea pentru lectorii nostri din Romani'a, caroru le bate la ochi, daca vedu uneori pe câte unu asia numitu secuiau-magiaru intrandu in vreo biseric'a si facendu'si cruce cá si romanii.

Alta scena fu produsa cu dn. Wolf deputatu sasescu, carui deputatulu slavacu renegatu Emericu Ivánka (din partid'a guvernului) ii plesnise in fácia, cà sasii din Transilvani'a aru voi se se faca romani si cà le-aru placea se se infintiedie imperiulu daco-romanescu, pre candu kossuthianii voiescu confederatiune danubiana, unde apoi insira la margarite, despre Cusa-voda, cum facea elu totu ce'i comandá Napoleon III, despre geografiele din Bucuresci cu Transilvani'a, cu Marmati'a si Bucovin'a etc. La tóte acestea Wolf respunde, cà si sasii tinu la statulu Ungariei si sunt fórte ingrijati de viitoriulu acestuia, éra Daco-Romani'a o prepara chiaru sistem'a politica actuala sustinuta de càtra guvernulu si camerile unguresci cu tóta cerbicia; acésta politica cu modulu administratiunei sale, face dupa Wolf, cà Daco-Romani'a se inghitia in Ardealu pe sasi si pe o parte fórte considerabile a rassei magiare. (Cérta vana acésta! Pâna se cérta ei, poporulu sasescu si celu secuiescu se stramuta neincetatu in Romani'a. Red. Obs.)

Pâna aici tréca mérga cu desbaterile din acea di, cà-ci apoi cele mai gróse scandale urmara dupa acésta. Se sculá adeca unu altu curuti:

Geza Polonyi. Acesta incepù totu cu intiepturi asupra sasiloru dicundu-le, cà daca voru se se faca valachi, se nu mai vorbésca de patriotismu, ci se lapede masc'a, se se dea si ei de dacoromanisti. De aci inainte facendu pe largu istoriculu ocupatiunei bosniace, blastema acea politica a ocupatiunei, blastema si dualismulu, cà-ci dela acela se trage acea ocupatiune; trage la respundere pe guvernulu, cà suferé cà dela recrutii din Bosni'a se se ia juramentulu asia: „Juru, cà voiu fi credintiosu imperatului si regelui Franciscu Josifu I“. Care imperatu, care rege? intréba Polonyi cu mania si adaoga, cà acésta e formula absolutistica de juramentu, luata dela soldati platiti cu bani unguresci. (Asia este! striga kossuthianii.) Adecu curutii pretindu, cà recrutii inolati din tierile ce apartinu la coron'a Ungariei, se nu mai jure credintia imperatului Austriei, ci numai regelui Ungariei, cu alte cuvente, cà armat'a se nu mai fia unificata, ci se fia doue armate de linia, cum sunt doue cele teritoriale, Landwehr si Honvéd; in fine curutii pretindu, cà soldatii se fia jurati si pe constitutiunea Ungariei. Din acestea cause Polonyi continuandu lungu, ataca pe generali, sau cum dicu ei „societatea ce stá afara de constitutiune“, o liga acésta, in capulu careia stá archiducele Albrecht, care impinge spre periculu constitutiunea si natiunea magiara. (Kossuthianii apróba, lobontii, adeca maioritarea striga la ordine, la ordine! Presiedentele suna clopotielulu. Larm'a cresce.)

Presiedentele Toma Pechy infrunta pe Polonyi cà-ci au adusu in discussiune persón'a archiducelui respectatu de tóta lumea, mai alesu cà in parlamentu este usu cá nimeni se nu vorbésca in sensulu acesta despre membrii familiei domnitórie. (Larm'a cresce, kossuthianii striga: Numai despre rege nu!)

Polonyi reluandu cuventulu éra mai ataca pe archiducele dicundu, cà nepotii loru au se afle din protocéle si diarie, cine a fostu spiritulu celu reu alu natiunei magiare alaturea cu Colomanu Tisza in dilele domniei acestuia.

Dupace a vorbitu Wolf negandu cà elu ar fi disu despre sasi cà voru se se faca romani, apoi Ferd. Eber (némtiu renegatu) pentru guvernulu, ajunsu éra si la cuventu unu altu Kossuthianu fanaticu:

Emericu Szalay. Acesta atacá pe intrég'a dinastia, dicundu cà: asia numit'a „politic'a casei mele (Politik meines Hauses)“ a statu intru a invrasmasi pe natiunile singuratece intre sine si

Presiedentele ii si taia cuventulu reflectandu, cà in Ungari'a orice guvernulu se fia, numai ministeriulu e respondiutori pentru politic'a urmata. Oratoriulu se nu caute pe nimeni afara din casa, guvernulu este acilea, in casa (Aprobari din drépt'a, sgomotu din stang'a.)

Szalay declara cà va vorbi si repete aceleasi cuvente. Kossuthianii ilu apróba. Presiedentele ilu mustra din nou. Acum inse Szalay sare cu gur'a asupra ministrului presiedente Col. Tisza cu expressiuni, care nu'si au locu nici in cârciunile si bordelele cele mai ordinare. Szalay adeca mustrandu pe Tisza cà elu surprinde diet'a totu cu fapte complinite adaoage: Daca acestu ministru presiedente ar pati ce a patitu ministrulu Irlandiei, nu se'lu omóre, ci se'lu spendiure, ce ar folosi patriei acea pedépsa, dupace elu a tradatu drepturile ei? Daca pe acestu ministru presiedente l'ar tranti din acea inaltime unu Samum (ventu africanu ucigatori), ori cium'a, ori fometea, eu m'asiu bucura. (Larma mare.) Nu primescu proiectulu de lege. „Curtea Vienei póte se dica éra si ce a disu de multe ori in 300 de ani: Am inaltiatu edificiuulu integritatii poterei mele cu sirguinti'a natiunei“.

Presiedentele infrunta pe Szalay pentru acelea cuvente citate din scrierile lui Kossuth, si adaoage, cà cu tóta libertatea vorbirei acea lipsa totala de respectu càtra capulu incoronatu nu póte folosi nici natiunei magiare nici tieriei. (Aprobari din drépt'a, contradiceri din stang'a.)

Cu acestea se terminara deocamdata scandalele, dóra pâna dupa Rosalii sau cine mai scie pâna candu; ele inse intre actualile impregiurari nu se potu curma niciodata, ori-càtu va suna presiedentele clopotielulu si ori-càtu va infrunta pe unii si pe altii. Urele prea sunt vechi si iradecinate, fantasiile prea aprinse, fanatismulu nationale orbitoriu si asurditoriu, increderea in poteriile proprie ale magiariloru nemarginata; ideile republicane inca lucra sapandu si subminandu impregiuru de tronulu, propagand'a e neadormita.

Reuniunea pentru fondulu scriitoriloru magiari.

Acea reuniune este de mare importantia in ochii natiunei magiare, cà-ci cum se pare, ea este decisa, cà pe individi invetiati si ómeni de talentu, devotati numai literaturii nationale si sciintieloru, fara a'si poté castiga averi, se nu'i mai lase in lipsa si saracia rusinatória, cà-ci in véculu nostru nu mai poti infunda pe toti carturarii in monastiri, nici se le pui desagii pe umeru cá odinióra. Acea societate preparata mai de multu, dara abia infiintata la 1867 isi tinù in 21 Maiu a. c. a trei'a adunare generala in Budapest'a. Presiedentele este si la acésta cà si la academia, comitele Melchioru Lonyay, care o si deschise cu unu discursu fórte instructivu, din care scótemu urmatóriele informatiuni semnificative.

Dupa mórtea lui Vörösmarty, unulu din cei mai iubiti poeti ai magiariloru, famili'a sa remasese fórte saraca, dara comitele Stefanu Károlyi (mare Mecenat si fórte bogatu) deschise o colecta cu 2000 fl. dupa care se aduná unu capitalu de 100 mii fl. cá dotatiune pentru acea familia. Unu altu scriitoriu bunu venise in periculu se i se vendia mosii'a si bibliotec'a; comitele Károlyi le cumparà pe amendoue si le restitué scriitorului cà se le folosésca pâna va traí si se lucre fara grija vietiei. Unu altu scriitoriu venise in periculu se ise vendia mobiliariulu fórte modestu pentru coperirea unui cambiu de 500 fl.; comitele Károlyi afla si comitte omului seu de curte se copere sum'a pe sub mana, cà bietulu scriitoriu se fia lasatu in pace. Poetulu Garay morise in anulu 1854 in saracia extrema (poetu si omu bogatu, unde ati mai vediutu, decátu dóra in Franci'a doi trei?) Familiei statisticulu Barandi, † in anulu 1855 se facu o mica colecta de 1881 fl. 56 cr., cà se nu móra de fóme.

Pâna candu totu asia? se intrebara magiarii. Sub absolutismu se invoira càtiva barbati frantasi se faca unu fondu, din alu carui venitu se ajute pe scriitori buni, dara ajunsu la neputintia, cum si pe veduve si orfani de ai lor. Totu comitele St. Károlyi se puse in frunte cu 10 mii florini, si apoi se alaturara altii. Ce se vedi inse! guvernulu austriacu totudeauna preputoriu, sequestrà acelu capitalu si oprí infiintiarea fondului. De aici vine, cà societatea s'a organisatu cu statute numai la 1867.

Dupa bilantiulu inchiariatu in 31 Decembre 1881 fondulu societatiei éra 201,129 fl. 74 cr. alocatu pe siguru. Statulu o ajuta pe fia-care anu

cu câte 3500 fl. Venitul anual se dă exclusiv pentru susu aratului scopu, adică ajutorie sau pensuni pentru scriitori demni și de mari merite și pentru familiile lor.

Publicistii (diaristii) magiari își formăra unu fondu separat; se discuta înse planulu de a contopii acelea doua fonduri. Fondurile se înmultiescu în mai multe moduri, prin cotisatiuni dela membrii, legate testamentarie, donatiuni în viétia, câte unu balu, câte unu concertu etc.

Austri'a.

— Vien'a. Locuitorii acestei capitale și preste totu ai Austriei inferioare n'au acelu sange ferbinte și colcaitoriu precum se manifesta, buna-óra în Ungari'a, cu tóte acestea de câtiva ani încóce se simtu și ei fórté agitati. Dedati a trai în bine și în plăceri din sutele de milióne care se varsa pe fiacare anu în acea capitala din tóta monarchi'a și din orientu, laboriosi totuodata cum sunt acei locuitori în preponderant'a lor maioritatie, se vedu adusi la o stare plina de îngrijire pentru viitoriu. Vienesii de odinóira nu prea erau dedati a politisa, ci lasá tóte în grij'a regimului, la care ei priviau cá la o providentia. Vienesii moderni au începutu se mai cugete și ei. Impositele apasa fórté greu și asupra lor, ideile socialiste sunt latite și la densii fórté tare; arestarile de socialisti și confiscările de carti și diarie socialiste nu împedea întru nimicu acea propaganda. Acestea frecari și ure nationali cari devinu totu mai intensive, au influentia necredita asupra industriei și a comer-ciului. Multime de slavi, din ura cátra némtiu maibine comanda marfa din Franci'a decátu din Germani'a, curatu asia, precum vedemu că se întempla pe la noi în proportiuni mai mici între romani și unguri în unele tînuturi. Aici au ajunsu lucrările în urm'a conspiratiunei dualistice dintre ungureni și austriaci. (Herbst et Tisza.)

Acea stare a lucrurilor este una din cauzele principali, care au indemnatu pe renumitul doctoru Fischhof fostu membru alu gubernulu din 1848 și declaratú federalistu, cá se ia iniciativ'a la o adunare nu prea numerosá, înse cu atátu mai seriósa tînută septeman'a trecuta în Vien'a, la care au participatu barbati fruntasi din camer'a deputatilor și altii din cei mai renumiti de ambe nationalitati, între carii dr. Rieger capulu politicu alu cechilor, br. Walterskirchen, Wurmbrand, com. Coronini și altii mai multi. Problem'a ce'si luara acei barbati renumiti spre deslegare este: împaciuirea nationalitatilor monarchiei pe temeiulu egalitatiei de drepturi. Problem'a fórté grea acésta, care dupa convictiunea multoru barbati de statú din cei mai sinceri amici și aparatori ai monarchiei, nu se va deslega póte niciodata în altumodu, decátu numai întorcénduse la vechi'a sistema federalistica însoțita de autonomi'a provinciala asia, în cátu imperiului se'i remana tóta potestatea, midiolócele și conditiunile care se'i asigure integritatea sa.

Acésta înse presupune firesce spargerea dualismului, ceea ce caută și Kossuthianii, ei înse spre altu scopu. Susu numitii barbati de statú voru se încépa mai antaiu cu spargerea și desființarea partidei nemtiesci, a celei mai egoistice conduse de dr. Herbst professoru în Prag'a, fostu și ministru, dara venitu din Germani'a în Austri'a, pangermanistu de calibru greu, mare oratoru și omu fórté invetiatiu, totuodata înse despotu nespusu de cerbicosu.

Mersulu lucrurilor din Bosni'a înca au desamagitu fórté multu pe austriaci, carii își facusera idea, că din acelea provincii voru face o Austria noua, colonisandu-le barbatesce.

Scirile dela Brody sunt totu mai fioróse. Ori câti jidovi emigrati din Russi'a se transpórta dela Brody prin Hamburg la Americ'a, totusi numerulu celor ce astépta acilea, trece preste 12 mii și înca totu mai vinu. Numai pâne li se imparte pe di de câte 1200 fl. Ori câte sume se aduna din mai multe tieri, nu se ajungu pentru nutrirea și transportarea lor.

Din Crivosci'a buletinulu din urma este dela Mostar 23 Maiu despre alta batalia întem-plata în aceeasi di cu vreo 100 de insurgenti, batuti, adica fugariti cá totudeauna, nu înse nimicitii. Comitetele slave și anume celu din Moscav'a le trimitu mereu bani, munitiune, arme.

Din strainatate.

— Itali'a. Una din cele mai mari minuni ale lumii, adica celu mai lungu tunelu din muntele

St. Gothardu, s'a terminatu înca la începutulu acestui anu, éra solemnitatea deschiderei lui se facu numai în septeman'a acésta. Acestu tunelu e de 14,900 metri, adica multu mai lungu de cátu celu de sub muntele Cenis. Trecerea prin elu cu óspetii adunati din trei staturi Elveti'a, Germani'a și Itali'a, tînu 19 $\frac{1}{2}$ minute. Óspetii dupace ajunsera la Lugano, trecura de acolo la Milano, unde fusera primiti cu cea mai mare bucuria și cu pompa imperatésca. Tóta lumea inteligenta convine, că acelu tunelu, care aduce în contactu pe Germani'a cu Itali'a, va avea influentia considerabile asupra comer-ciului și că aceea se va simti pâna între Carpatii nostrii.

— Egiptu. Ori cátu se încercara a masca periclitarea pazei publice din acésta parte a lumii, diplomatii nu mai potu ascunde cuiele în sacu. Dupa scirile din urma positive, Port'a otomana a protestatu contra interventiei anglo-franceze dicúndu, că în Egiptu Sultanulu este suveranu, éra nu altii. În acelasi tîmpu au plecatu și 2 corabii corassate russesci și doua italiene totu la Alexandri'a. Dupa scirea din urma positiva, Arabipasia ministrulu de care partea cea mai însemnata din armat'a egipténa asculta orbesce, a declaratú rotundu, că elu va trage în orice óste s'ar încerca se desbarce pe teritoriulu egipténu, totu elu a trimisu 600 artileristi că se asiedie torpile (torpedo) pe la marginile mării. Asia dara pacea cu care se consolau diariile plutocratilor, remase astadata de minciuna.

— Din Britani'a mare avemu doue sciri fórté semnificative dela 23 Maiu. Proiectulu de lege alu ministeriului, prin care statulu se obliga a plati proprietarilor tóte restantiele de arenda cu care se vedu locuitorii încarcati și apasati la pamentu, dupa dispute ferbinti fu votata în parlamentu cu maioritatie de 269 contra 157, adica 112 voturi mai multe. Se pare înse că acea lege binefacátoria nu mai prinde locu la irlandi, că-ci ei în mani'a legii martiale tînu adunari chiaru și în capital'a Dublin, în care proclama independenti'a absoluta dela Angli'a. Asia dara acuma nu se mai indestulescu nici cu autonomi'a simpla avuta pâna pe la 1800.

Procesu verbale

ale comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luatu în siediint'a din 13 Maiu n: 1882*)

Presiedinte: Jacobu Bolog'a, vice-presiedinte. Membri presenti: Paulu Dunc'a, Elia Macelariu, Br. Davidu Ursu, Partenie Cosm'a, Dr. Ilarionu Pascariu, Vasilie P. Harsianu, Joanu Popescu, George Baritiu, Zacharie Boiu, Visarionu Romanu, J. V. Russu, Constantinu Stezariu, Eugenu Brote, N. Petrescu.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

39. Cassariulu reportédia despre starea cassei Asociatiunei la datulu siediintei presente, aratându că acésta este de 80.497 fl. 71 cr. v. a.

— Spre sciintia.

40. Urmédia raportulu în caus'a distribuirei stipendiilor. În urm'a concursului eserisu din siediint'a penultima cu terminulu pâna la 30 Aprile n. a. c. pentru 6 stipendii à 25 fl. v. a. pentru invetiacei de meserii, au intratu 35 cereri.

Avendu în vedere felulu meseriei, locul de unde sunt nascuti concurentii, împregiurarile lor familiare, pregatirea scolara dovedite prin atestatele, respective contractele cerute în concursu.

— Stipendiile amintite se votédia urmatorilor concurenti:

1. Niculae Strimbu, din Cucuiat'a, curelariu în Fagarasiu, cu terminulu contractului pâna 1884, Juliu.

2. Pavelu Musc'a, din Siulumberg, rotariu în Agnit'a, cu terminulu contractului pâna la 1884, Aprile.

3. Augustinu Cosm'a, din Hidvegu, pantofariu în Simleu, cu terminulu contractului pâna 1885.

4. Andreiu Suci, din Bundorfu, templariu în Cohalmu, cu terminulu contractului pâna 1884.

5. Juliu Nagy, din S. Margitu, rotariu în Desiu, cu terminulu contractului pâna 1886.

6. Teodoru Moldovanu, din Resinari, sapunariu în Craiov'a, cu terminulu contractului pâna în 1883.

41. Directiunea despartimentului I, Brasiovu, presenta protocolulu siediintei subcomitetului de dtto. 2 Martiu 1882 din care se vede că:

*) Se ne întorcemu încai la dile mari ochii cátra bun'a și bland'a mama a unei parti considerabile din poporulu nostru, cátra Asociatiunea transilvane pentru literatur'a și cultur'a lui. Ea lucra pentru ai sei în tacere; linu, dara lucra neincetatu, cu midiolóce nespusu de puține, cu rezultate cá ale naturei, care se cunoscu tardiu dupa aratura și sementura. Tocma pentru acésta înse dicemu si astadata: Dati si acestei mame lipsite celu puținu denariulu din evangelia. Nu uitati că în 21 de ani v'au crescutu multi fii, éra acuma a începutu se ve creșca și fiice; totuodata s'au adoperatu se înaltie prestigiulu numelui ce portati.

Preste 2 $\frac{1}{2}$ luni va fi adunarea generala în Desiu, în acea regiune insetata cá cerbulu de apa curata, de ajutoriu spirituale, de sprijóna cá se nu alunece. Date matri obolum. Red. Obs.

a) Comisiunea pentru ridicarea monumentului Andreiu Muresianu s'a constituitu, alegéndu-si de presiedentu pre dlu Diamandi Manole;

b) că s'au executatu cele cerute în harti'a presidiala Nr. 56/1882, cu privire la consemnarea comunelor ce apartienu despartimentului;

c) în urm'a plangerii mai multoru membri, cari aru fi platitu tacele regulatu, fára cá se primésca înse fóira „Transilvani'a“, se cere cá, comitetulu se dispuna trimiterea foiei la adres'a membriloru amintiti și se comunice subcomitetulu o lista a tuturor membriloru din acelu despartimentu, pentru a se sci, pre cine pórtá comitetulu centralu în evidentia cá restantiari. (Nr. esh. 93/1882).

— Spre sciintia cu aceea, că subcomitetulu se raportedie la tîmpulu seu despre lucrările întreprinse de comisiunea pentru ridicarea monumentului; ér' ce privesce plangerile membriloru, pentru a puté sci în cátu ele sunt întemeiate, subcomitetulu se comunice comitetulu numele lor. Si pâna atunci înse cassariulu se avisédia a compune consemnarea ceruta a membriloru din acelu despartimentu, pe cátu ei se tînu aici în evidentia cá restantiari.

42. Directiunea despartimentului XV (Naseudu) presenta protocolulu siediintei subcomitetului dela 6 Aprile a. c. (Nr. esh. 94/1882).

Din acestu protocolu se vede că:

a) S'a dispusu facerea de apeluri cátra preotii din comune, pentru a imbarbatá pre poporu la spriginirea Asociatiunei prin numerose inscrieri de membri;

b) s'a decisu tinerea adunarei generale în Naseudu la 30 Maiu a. c.

— Spre sciintia.

43. Dlu Patriciu Barbu din Reghinu, respunde la harti'a pres. Nr. 56/1882, aratându totuodata, că directoru alu despartimentului este parintele protopresbiteru Michailu Crisianu. (Nr. esh. 107/1882).

— Spre sciintia.

44. Ivindu-se necesitatea de a solicitá în caus'a unor lasaminte facute Asociatiunei și fondului academiei, s'au cercetatú actele privitóre la lasamentul dupa dn'a Sabin'a Tobias din Abrudu. Din aceste acte se vede cá, în urm'a aretarei dlui R. Patiti'a de dtto Blasiu 6/8 1877, prin care comunica, că dn'a Sabin'a Tobias aru fi facutu unu testamentu, în care se afla legate si în favorulu Asociatiunei, insarcinandu pe dlu Elia Macelariu din Sibiu cu executarea testamentului, — s'a scrisu dela comitetulu centralu sub Nr. 329/877 de dtto 18 Novembre dlui E. Macelariu, cerendu-se deslusiri și o copia a testamentului. Intre exhibittele petrecute în urm'a acelora la protocolu, nu se afla respunsulu dlui E. Macelariu la acésta adresa.

— Comitetulu decide, a se cere de nou dela dlu Macelariu copi'a amintita a testamentului, pentru a puté cunósce adeverat'a stare a lucrului cu legatulu dnei S. Tobias.

(Va urmá.)

Corespondentie particulare ale „Observatoriului“.

Prea Stimatule Domnule Redactoru!

În pretiutulu diariu „Observatoriulu“ ce redigeti Nr. 34, Martiu 1/13 a. c. sub rubrica: Din comitatulu Albei, Domnulu auctoru ne înfacisadia unu articlu destulu de simburosu prea dreptu în parte, pre care dupa amea opiniune lar potea subscrie ori-care ce simte romanesce, de aceea nece nu cutediu nimica ai de trage din valóre. Ceea ce voiescu eu a rectifica în publicu în acestu articlu este una singura asertiune, unde dice domnulu auctoru: „Cá din 37 amploieti politici la acestu comitatu numai unu vice-notariu și unu adjunctu de solgabireu sunt de origine romani, si anume dis'a: ai carui copii și familie înse adi mergu numai la biserica ro.-cat. ori cea reformata.“ Aci dlu corespondinte se camu departa de adeveru, se vede înse că Dumnealul e departe de noi și prin urmare nu cunósce bine pre adjunctulu nostru de solgabireu nici famili'a densului. Dreptu aceea eu subrisulu în interesulu adeverulu me simtiu obligatu, din oficiu, a chiarifica pe domnulu corespondinte si pe cei de opiniunea domnei sale. Că domnulu adjunctu și famili'a domniei sale de care vorbesce în susu citatulu articlu, de 4. ani de candu s'a asiedatu în comun'a nóstra si 'lu cunósceomu, e romanu nu numai de origine, ci si în realitate, de confessiunea gr.-cat.; ambla la biserica romana gr.-cat., alu carei curatoru primariu acuma de vreo 2 ani e densulu, sub a carui conducere puținu capitalu bisericescu prosperédia. Că domn'a si pruncii dsale se fia fostu vreo data la biserica reformata, nu sciú (că-ci catolica biserica n'avemu în satu.) Sciú înse că la biserica nóstra vine, aduce prinóse, si implinesce obligatiunea crescínésca sacramentaria; în totu anulu e una dintre crestinele cele mai bune si pietóse, au platitu si platesce liturgii pentru sufletele repausatiloru si pentru cei vii; si-au facutu santirea casei prin osfestanii; si-a botezatu pruncii si a facutu boteziuri si încá în present'i'a unor persóne de rangu de alte confessiuni si nationalitate, totu cu preotu romanu si dupa ritulu resariteanu.

Totu aceste facte complinite arata si potu pre de plinu convinge pre ori cine, cum isi conserva adjunctulu nostru de solgabireu si famili'a sa religiunea; éra despre conservarea nationalitatiei, ori cine va intra în cas'a densului, se póte convinge, daca va vedea că copilasii Joanu Inocentiu, Victor si Silvi'a de 6, 4 si 2 ani nu sciú nici unu cuventu alta limba, decátu romanesc.

Ar fi de doritu, cá toti literatii nostri nu-mai asia se'si conserve nationalitatea si religiunea parintésca si trabuna, precum le conserva desu ametitulu nostru adjunctu de solgabireu, atunci nu amu avea cause de a ne plange, că ne parasescu multi dintre

literatii nostri si trecendu in castrele straine se prefacu in asupritorii natiunei.

Dupa cari cu totu respectulu me subsemnu.
M. Ciuciu, 18 Maiu 1882.

Joanu Olariu,
parocu gr-cat. alu Ciuciului.

Sciri diverse.

— Sibiu. Escelenti'a Sa domnulu arhiepiscopu si mitropolitu Mironu Romanulu a plecatu la comun'a Corna situata la fruntaria intre Bucovin'a si Transilvani'a. Scopulu catetoriei este santirea bisericeii noua. Cu domnulu metropolitu au plecatu doi protosinceli, doi diaconi ai arhiepiscopiei (archidiaconi) si doi clerici. Acea comuna se tinuse politicesce de Transilvani'a, era bisericesce de archidieceasa Bucovinei, s'a incorporatu inse mai tardiu la archidieceasa din Transilvani'a.

— (Alegeri de episcopi.) Sinodulu episcopalu serbescu a alesu de episcopi: pentru dieces'a Timisiorii, pe protopopulu Brancovici; era pentru dieces'a Neoplantei, pe archimandritulu Basilianu Petroviciu.

— (Timpulu prin Negrileas'a) in districtulu Campulungului in Bucovin'a ambla astfelu: din 11 Maiu st. n. a. c. s'a recitu atmosfer'a si in 11, 12 si 13 Maiu st. n. a. c. au fostu noptea bruma grósa, care daca nu ar fi fostu timpulu secetosu, ar fi stricatu mai multu. In 16 Maiu au ninsu, candu apoi pe la 12 intru amiadi au fostu numai 9 grade de caldura dupa Reamur. Papsioiulu care au fostu resaritu, vestedinduse, i s'au uscatu frundiele; f-i resaru altele din radacina, dara si acelea galbene. Din 16 pana in 19 Maiu st. n. au ploatu cu intervale neinsemnate, in catu au fostu esundari de ape, cari au causatu daune in semnaturi si fenatie. Urmarea fu, ca la tégulu de septemana din Gurahumora, gráulu s'a platitu cu 9 pana 10 fl. 1 hectolitru, era papsioiulu cu 6—7 fl. v. a.

Negrileas'a, 20 Maiu 1882.

Alexandru Popsioru,
preotu romanu.

— (Inpacatiune prin egalitate.) Preotulu, tutorulu si manaciulu calatorescu la „dl. prot'a“. Au finitu tréb'a, mergu catra casa, dar, se intielege, in orasiu s'au — veselitu nitielu. Din veselia se nasec vorba, din vorba cért'a; cért'a provóca intrevenirea organoloru pentru mantinerea pacii, si asia cinstit'a deputatiune era se intre „la bobárna“,*) dar scapá pentru védi'a reverendei, nu inse pentru a aceluia ce o pórtá.

Naintandu pe cale mai departe, duhulu necuratu izbucnesce era in popa, si, fiindu la campu, in „libertate“, trantesce pe tutoru din trasura, peste capu! Tutorulu se inversiunedia si elu.

— Acú n'a fi bine de tine, parinte!

— Stai frate, se ne inpacamu.

— Cum?

— Asia: tranteste-me si tu pre mine totu asia, precum te am trantitu si eu pe tine. Na, da.

Cine nu crede in adeverulu acestora, intrebe pe tutorulu din Calacea, unde nici comun'a nici popii nu cetescu nici-unu jurnalulu romanescu, nu au nici ideia de necesitate literaturei si totusi — spre degradarea de necesitate literaturei si totusi — spre degradarea cinului intregu — pórtá numele de „intielegintia“, si manca pánea „luminatoriloru“ poporului.

(Luminatoriulu.)

— (Bibliotec'a literaria.) Sub acestu titlu, dlu Samitca, librariu-editoru din Craiov'a (Romani'a) si-a propusu se publice o colectiune de scrieri literare, prin care se paralisedie introducerea si respandirea unui soiu reu de romanuri straine, a caroru traducere urita este intrecuta numai de trivialitatea cuprinsului. In scopulu acesta dsa s'a adresatu la cati-va scrietori romani de renume. Si astfelu a facutu inceputulu cu publicarea brosiurei intitulata: „Patru Novele“, de Carmen Sylva, Alarçon, Bret-Harte si din Chinesesce, traducere romana de Titu Maiorescu. Este de prisosu ca se amintimu de valórea literaria a operelor, unde lucra pen'a maiéstra a dlui Maiorescu. De acea ne marginimu a atinge numai atátu, ca novelele de facia sunt nu numai frumóse, dar sunt si interesante. Brosiur'a se póte capata in editur'a S. Samitca in Craiov'a Pretiulu 1 leu (45 cr. v. a.)

— („Scóla Practica“) Nr. 2 pro Maiu contine: „Planu de lectiuni“ pentru scóle elementarie romanesce, intogmitu pe 30 de septemani. — „Gradin'a scólei“, lectiuni practice din invetiamentulu intuitivu; lectiunea a 2-a: lucrurile de gradina. — „Limb'a romana“ in scólele elementarie, tractata din bucati de cetire. — „Prima aditiune cu cifre“, lectiune schitiata pentru primulu anu de scóla. — „Raportu“ despre visitarea

unoru scóle in Martisoru a. c. — „Bibliografia.“ — „Erate.“ — „Post'a redactiunei.“ — Prenumeratiuni se mai primescu, pentru cei lipsiti cu favorulu de a respunde costulu abonamentulu in 3 rate a 1, dar antcipando. Nasaudu.

— (Multiamita publica.) Comitétulu pentru ajutorarea nenorocitoru prin focu din comun'a Vadu comit. Fagarasiului, isi tine de strinsa detorintia a aduce pre acésta cale cea mai caldurósa multiamita toturoru, cari au binevoitu a tramite oferte in favorulu loru atátu prin onorabil'a redactiune a acestui diariu, catu si directe la primari'a comunei.

Dela onorabil'a redactiune a „Observatoriulu“ s'au primitu 38 fl. v. a., si anumitu spectab. domnu Georgiu Baritiu a oferitu 5 fl., ilustr. sa e. r. colonelu baronu Davidu Ursu 10 fl., bravulu parochu gr-cath. Stefanu Porutiu din Pasta-Cianu a colectatu din numit'a comuna 18 fl. (a se vedea Nr. 76 alu „Observatoriulu“ din anulu trecut), stim. dnu Georgiu Boeriu e. r. locot. prim. pens. din Cohalmu 5 fl. v. a.

Primari'a comunale a primitu 238 fl. 70 cr. v. a., si anumitu: Inaltulu Ministeriu reg. ung. de interne a oferitu 200 fl. v. a., orasiulu Fagarasiu 19 fl., comun'a Cati'a 5 fl., comun'a Draus 3 fl., poporenii romani din Cohalmu 2.70, comun'a Tohanulu vechiu 2 —, Aurelianu Fekete Negrutiú not. cerc. in Porumbaculu inf. 5.—, Josifu Lupu parochu gr-or. in Sten'a 1.— si Georgiu Borzea not. cerc. in Noulu rom. 1 fl. v. a. Deci sum'a totale a ofertelor face: doua sute sieptedeci si siése fl. 70 cr. v. a. din care celea 200 fl. v. a. venite dela Inaltulu Ministeriu s'au impartitu in presentia spect. domnu vice-comite de Gremoiu, era restulu de 76 fl. 70 cr., cá bani veniti mai tardiu, s'au impartitu de Comitétulu ajutorariu si representanti'a comunei.

Vadu, in 18 Maiu 1882.

Arseniu P. Bunea,
pres. comitetulu ajutorariu.

Cursuri de Bucuresei in Lei noi (franci).

22 Maiu st. n. 1882.

Fonduri de Statu:

Rent'a romana 1875 5%	1.	9.
Rent'a romana amort. 5%	„	90.50
Rent'a romana (R. conv.) 6%	„	101.—
Obligatiuni de Statu C. F. R. 6%	„	103.—
Inprumutulu Stern 7%	„	—
Inprumutulu Oppenheim 8%	„	—
Inprumutulu Municipal 8%	„	104 1/2
Inprumutula orasiului Bucuresei cu lose	„	31.—

Turnatoria de clopote si de metalu alui Antonie Novotny

se recomanda pentru facerea de clopote noue, pentru turnarea, din nou a clopoteloru sparte de tota marimea, precum si pentru construirea a mai multoru clopote in acordu harmonicu, oferindu garantia pe mai multi ani. Montate cu chivere (coróne) de lemn, feru turnatu si batutu; astfelu construite, cá dupa ce sunt usate pe o parte se póta fi invertite cu inlesnire in orice directiune, prin ceea ce se evita creparea loru.

Cu deosebire recomandu

clopotele gaurite si premiate

inventate de mine, care au unu tonu mai lungu, mai puternicu si mai adencu, cá cele de sistemulu vechiu; unu astfelu de clopotu in greutate de 300 puncti egalédia pe unulu de 400 puncti.

Recomandu mai departe scaune din feru batutu pentru clopote. solide si frumóse, clopote pentru orologiu sau discuri pentru orológe si tóce din metalu, precum si tóte celelalte articole de alama si metalu apartinátóre de acésta categoria, cu pretiurile cele mai moderate. Se construescu clopote si pre lángha platire facuta in rate.

Clopote dela 300 puncti in josu, precum si stropitóre de mána se afa totudeauna per magazinu.

Pentru comande binevoitórie, care se efectuédia solidu si cu punctualitate, se recomanda

Antonie Novotny.
Timisiór'a, Fabrica.

(80) 4—6

Dela Ministeriulu Financeloru in Bucuresci. Directiunea Vamiloru, Timbrulu si Inregistrarei.

In diu'a de **31 Maiu c. v.** la ór'a 3 dupa amiadi se va tineá

Licitatiune

prin oferte sigilate, in localulu acestui Ministeriu si la Cassieri'a Generala a judetiului Rámnicu-Válcei, pentru a se da in intreprindere cladirea unui localu de vama la punctulu Riu-Vadului, in apropiere de trecatórea Caineni din judetiulu Rámnicu-Válcei.

Pretiulu dela care se póte oferta, va fi maximum dela acelu prevediutu in devisulu acestei cladiri.

Planulu, devisulu si caietulu de conditiuni se potu vedea in tóte dilele de lucru, dela órele 2—5 dupa amiadi la Directiunea Vamiloru si la Cassieri'a Generala a judetiului Rámnicu-Válcei.

Doritorii de a lua parte la licitatiune, spre a potea fi admisi, trebuie se depuna, in bani sau efecte publice garantate de statu, o garantia de 10% din pretiulu prevediutu in devisu.

Pentru Ministru
D. Protopopescu.

(85) 5

Subscrisulu a deschisu

Cancelaria advocatiale

in **S. Sebesiu**, ce prin acésta se aduce la cunoascintia onoratululu publicu.

Joachimu Fulea,
advocatu.

(85) 3—3

INSTITUTULU VAUTIER

(87) esista de 28 ani 1—3

in Brasiovu.

1. *Obiectele de invetiamentu obligátóre:* Religióna, limb'a romana, magiara, limb'a germana, limba francesa, istori'a universalá, istoria nationala romana, geografia, fisica, istoria naturala, aritmetica, caligrafia.

2. *Obiectele de invetiamentu facultative:* Limba italiana, limba englesa, limba gréca, piano, musica vocala, desemnu, dansu, gimnastica, innotatulu.

3. *Lucrulu de mana:* Croituri dupa mesura.

Pretiulu pentru o eleva

pe unu anu 60 galbeni, pe o jumetate de anu inainte. Acésta suma se platesce intréga pentru anulu scolasticu, chiaru si daca elev'a s'ar luá din institutu inainte de terminulu fixatu. Numai fiindu bolnava se póte luá o fata din institutu inainte de esamenu.

Mediculu si medicamentele se platescu separat.

4. *Lingéria:* 6 camasi, 6 fuste, 6 parchi ciorapi, 4 cearsiafuri, 4 fetie de perina, 2 prosópe, 2 siervete, 4 camisóne, 4 scufe, 1 tacámu, 1 parcharu, 1 ceasca, 1 matratia, 6 perne, 1 cuvertura.

Numerulu feteloru crescute in acestu institutu se urca peste o miie, intre care 53 au fostu crescute fára nici o plata, si chiaru in timpulu de fatia sunt 3 domniósióre romane, care sunt scutite de ori-ce taxa.

Primirea in institutu se face in ori-ce timplu, supunendu-se elev'a unui esamenu de admitere.

Mediculu institutulu, visitédia in fiacare di institutulu, si conformu legiloru, este responsabilu pentru starea igienica a institutulu.

Conformu parerei identice a unui mare numeru de ilustru medici practici elvetiani, germani si austriaci, si a mai multoru foi de specialitate, pilurile elvetiane preparate din erburu medicinali elvetiane prin farmacistulu R. Brandt in Schaffhausen, s'au adeveritu prin compositiunea loru fericita, fára nici-o materia stricaciósa pentru corpu in tóte casurile in care a fostu necesariu de a provocá unu scaunu fára iritatiune, de a departá aglomerari de fiere si de flegma, de a curátt sangele, precum si a vivificá si a intari de nou intregu aparatulu de mistuire — cá unu remediu efitnu, realu, sicuru si nedurerosu, care este demnu a fi comandatu ori-cui.

Se se céra respicatu: piluri elvetiane dela farmacistulu R. Brandt, care se vendu numai in dose de tinichea continendu 50 piluri cu 70 cri si in dose mai mici de proba 15 piluri cu 25 cri. — Fiacare cutióra cu pilule veritabile elvetiane trebuie se aiba vigneta de susu, crucea alba elvetiana pe fundu rosu cá si cifreulu fabricatorulu.

Prospecte care coprinde intre altele numeróse pareri de ale ómeniloru de specialitate despre folosulu loru se dau gratis in farmaciile urmatóre:

Sibiu la dnulu farmacistu Augustu Teutsch; M. Osiorheiu la dnulu farmacistu Danielu Bernardy. Acestu medicamentu veritabilu se póte aflá si in fiacare farmacia buna din Austri'a.

(84) 6—12

*) Arestu.